

TVÆRGÅENDE LITTERATUR TIL MHH-UDDANNELSEN

1. Rankin, J. M. & Campbell, M.L. (2006): *Managing to Nurse. Inside Canada's Health Care Reform*. Toronto: University of Toronto Press.
2. Jespersen, A., Melchior, M.R. & Sandberg, M.(red.) (2006): *Verden over. En introduktion til stats- og livsformsteorien og dens aktuelle anvendelse i etnologien*. Museum Tusulanums Forlag. Københavns Universitet.
3. Jensen, U.J., Jens Qvesel & Andersen, P.F. (red.) (1996): *Forskelle og Forandring – bidrag til humanistisk sundhedsforskning*. Forlaget Philosophia. Aarhus Universitet. (udgået fra forlaget) Udsendes som pdf-fil. fra uddannelsen. Lægges ud på Blackboard.
4. Elsass, P. & Lauritsen, P. (2006): *Humanistisk Sundhedsforskning*. København: Hans Reitzels Forlag
5. Giddens, A. (2002): *Modernitetens Konsekvenser*. København: Hans Reitzels Forlag.
6. Thorgård, K., Nissen, M & Jensen, U.J. (red.): *Viden, virkning og virke – forslag til forståelser i sundhedspraksis*. Roskilde Universitetsforlag.
7. Gustavsson, B. (2014): *Vidensfilosofi*. Aarhus. Klim.
8. Jensen, U.J. (2007): *Elementer til en ny filosofi om medicin, sygdom og Sundhed*. Studium Generale. Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet. Lægges ud på Blackboard.

Modul 1

Charlotte Højholt

Teoriudvikling og praksisudvikling ved praksisforskning

Denne blok tager udgangspunkt i de historiske forandringer af sundhedsvæsenets praksisformer og de heraf følgende ændringer i forholdet til dets brugere. Det vises, hvorledes de nye praksisformer i sundhedsvæsenet stiller nye krav til vor teoretiske forståelse af den praksis, de sundhedsprofessionelle udøver.

I disse praksisformer ses nye former for samvirke mellem professionelle og mellem professionelle og brugere. En vellykket indsats forudsætter, at de involverede parter forstår dette samvirke og kan få det til at fungere. Undervisningen vil præsentere eksempler på tværfagligt samvirke og præsentere begreber til at analysere disse samspil i de praksisstrukturer, hvor brugere og professionelle mødes og handler sammen.

Forskning om denne praksis i denne praksis er et af midlerne til at fremme denne forståelse og funktionen, dvs. til at kaste lys over den praksis der udøves og til at udvikle den. Gennem tekster og diskussioner gives eksempler på sådan en praksisnær forskning og på den forståelse af forskning, den bygger på.

Litteratur

Dreier, O. (1996): "Ændring af professionel praksis på sundhedsområdet gennem praksisforskning" i Jensen, U.J., Qvesel, J., Andersen P.F. (red.): *Forskelle og forandring – bidrag til humanistisk sundhedsforskning*, Århus: Philosophia, p.113-140. (28 sider)

Der redegøres for praksisforskning i sundhedsvæsenet som et middel til at udvide forståelsen af den praksis, der udøves, og til at ændre den. Der lægges således vægt på en meget tæt forbindelse mellem forskningen og den daglige sundhedsprofessionelle praksis.

Dreier, O. (2006): "Imod abstraktionen af struktur" I: Nordiske Udkast, nr.1, p. 3-12. (10 sider).

Højholt, C. & Kousholt, D. (2011) Forskningsamarbejde og gensidige læreprocesser. I: *Børn i vanskeligheder: - Samarbejde på tværs*. red. / Charlotte Højholt. København: Dansk Psykologisk Forlag, 2011. s. 207-237. (31 sider).

Artiklen tager udgangspunkt i sammenhænge mellem teori, indsamling af empiri og analyse. Den behandler derfor et forskningsprojekts design, samarbejdskonstruktioner og forskeres måder at 'bevæge sig i feltet' og skabe materiale. Artiklen diskuterer på denne måde både videnskabsteoretiske spørgsmål, praktiske metodespørgsmål og forståelsesmæssige problematikker af relevans for, hvordan vi analytisk har med et materiale at gøre. Endelig munder teksten ud i mere eksplicite pointer angående

analysepraksis og analytiske begreber.

[Røn Larsen, M.](#) (2012). [Konflikt og konsensus i tværfagligt samarbejde omkring børn i vanskeligheder](#). *Nordiske Udkast*, 40(1), 52-72. (21 sider).

Artiklen tager udgangspunkt i det paradoks at tværfagligt samarbejdede bl.a. er begrundet i at samle forskellige perspektiver på og viden om et problem, samtidig med at analyser af tværfagligt samarbejde peger på at man ofte søger konsensus og entydig viden i de tværfaglige udvekslinger. Forfatteren undersøger de institutionelle betingelser samt forståelsesmæssige 'figurer' for disse bevægelser og giver indblik i hvordan disse knytter sig til konkrete modsætningsfulde opgaver parterne er samlet om.

På den måde lægger artiklen op til at forstå samarbejdet som en social praksis, hvor deltagerne udgør betingelser for hinandens virke i en særlig institutionel organisering. Mens perspektivforskelle og uenigheder ofte fremstilles som fejl og fejlkilder lægges op til at interessere sig for disse perspektivforskelle for at skabe sammensat viden om hverdagslivets kompleksitet.

Højholt, C. (2005): "Præsentation af praksisforskning" i C. Højholt (red.): *Forældre-samarbejde. Forskning i fællesskab*. Dansk Psykologisk Forlag, København. P. 23-44. (12 sider).

Denne tekst udgør en kort præsentation af praksisforskning, som en måde at forske på. Teksten fremlægger baggrunde for tilgangen, tilgangens optagethed af sammenhænge mellem teoretiske forståelser og praktiske organiseringer - samt betydninger heraf for forsknings-samarbejde i forbindelse med interview og observationer, analyse og resultater. Her lægges vægt på, at deltagerne i praksis jo i forvejen udforsker deres praksis for at opretholde og udvikle den, og at de derved bliver medforskere i forskerens projekt.

Supplerende litteratur

Mehan, H. (1993): "Beneath the Skin and Between the Ears: A case Study in the Politic of Representation" i Chaiklin, S. & Lave, J. (eds.) *Understanding Practice*, New York: Cambridge Uni. Press, p.241-268. (18 sider).

Mehan analyserer, hvordan beskrivelsen af problemer forandrer sig hen igennem en række tværfaglige møder og undersøgelser. Der fokuseres især på de sproglige forskydninger i samtalerne, på de professionelle positioneringer på møderne og på kategoriseringen af problemer.

Modul 1

Uffe Juul Jensen og Thomas Højrup

Sundhedsfagenes videnskabsteori

Der behandles en række centrale videnskabsteoretiske problemstillinger bl.a. i relation til begreberne gyldighed, objektivitet, dokumentation og relevans. Der fokuseres på følgende: (a) forholdet mellem forskellige vidensformer (herunder forholdet mellem former for videnskabeligt dokumenteret viden og dagligdags viden og erfaring), (b) forholdet mellem teori og praksis (c) forholdet mellem viden og magt samt viden og demokrati.

De nævnte problemstillinger belyses med særligt henblik på sundhedsvidenskab og sundhedsfaglig praksis.

Endvidere behandles og diskuteres en række videnskabsteoretiske problemstillinger i relation til humanistiske videnskaber og samfundsvidenskaberne: forholdet mellem teoridannelser på de nævnte områder og praksis, forholdet mellem videnskabelig praksis og politik inden for f.eks. etnologi, dialektik og teoriudvikling og den kulturelle dannelsesproces i staten.

Litteratur

Borg, T. & Jensen, U. J. : ”Paradigmer og praksisformer i rehabilitering – en analytisk tilgang” Arbejdsrapport (ikke publiceret). (16 sider).

Jensen, U. J. (2002): ”Medicin som humaniora” I: Jensen, U.J., Fink, H, & Lystbæk, C.T. (red.), *Humaniora & Sundhedsvidenskab* . Philosophia. Pp. 9- 39. (31 sider).

Jensen, U. J. (1987): *Sygdomsbegreber i praksis. Det kliniske arbejdes filosofi og videnskabsteori*. Kap. 2-5 (Metodediskussion i klinisk praksis og forskning: statistik, sandsynlighedstænkning, Popper etc.) København: Munksgaard. (64 sider)

Jensen, U. J. (2001): ”Mellem social praksis og skolastisk fornuft” I: J. Myrup (red.): *Temaer i nyere fransk filosofi*. Philosophia. Pp. 195-218 (24 sider)

Marx, K. (1845): *Teser om Feuerbach*. (3 sider)

Swedberg, R. (2012): ”Theorizing in sociology and social science: turning to the context of discovery”. *Theo. Soc.* 41:1-40 (40 sider)

Stengers, Isabelle (1999): *For en demokratisering av vitenskapene*, Oslo: Forlaget Spartacus. (90 sider).

Højrup, Thomas (2002): ”VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER BAG FAGDISCIPLINERNE ARKÆOLOGI, HISTORIE OG ETNOLOGI”, kap. 1 i

Dannelsens Dialektik. s. 39 – 61. (23 sider).

Højrup, Thomas (2002): "Det videnskabsteoretiske værksted – om at indrette teorien som lærende praksis". Kap. 3 i *Dannelsens Dialektik*. S. 129-183. (54 sider) Bogen skal købes.

Modul 1

Jane Ege Møller, Karen P. Munk og Antoinette Fage-Butler

Narratologi & Sundhedsdiskurser

Undervisningen tager udgangspunkt i begrebet narratologi, som er studiet af fortællinger, og som i diskursen om vidensformer kan betegnes som en slags videnskabelig modsætning til evidensbaseret viden. 'Det narrative' konstituerer en bestemt måde at tænke på, som specielt passer til at repræsentere tilværelsen i dens omskiftelighed og tidsbundethed. Indenfor human- og socialvidenskaberne er man i de sidste 30 år i stigende grad blevet interesseret i narrativer som et redskab til at forstå menneskelig identitet, adfærd, hukommelse og erkendelse som narrativt struktureret. Indenfor sundhedsvidenskaberne er en speciel genre vokset frem i dette forløb, nemlig narrativet om sygdom som redskab til at forstå og at finde mening med sygdomsforløb.

Undervisningen vil præsentere forskellige teoretiske og analytiske tilgange til narratologi som vidensform.

Undervisningen sætter også fokus på sundhedsdiskurser, hvor vidensformer og vidensidentiteter er omdrejningspunkterne. Efter vi har diskuteret diskursanalyse som metodologi, dykker vi ned i tekster, der stammer fra online patientforums, hvor vi kortlægger de forskellige vidensformer og vidensidentiteter, som kan identificeres i teksterne.

Lyotard, J-F. (1982): "Den narrative videns pragmatik" i *Viden og det postmoderne samfund*. Sjakalen, ørkenserien. pp. 39-48. (10 sider).

Lyotard, J-F. (1982): "Den videnskabelige videns pragmatik" i *Viden og det postmoderne samfund*. Sjakalen, ørkenserien. pp. 49-55. (7 sider).

Lyotard, J-F. (1982): "Den narrative funktion og legitimering af viden" i *Viden og det postmoderne samfund*. Sjakalen, ørkenserien. pp. 56-61. (6 sider).

Lyotard, J-F. (1982): "Videnslegitimeringens fortællinger" i *Viden og det postmoderne samfund*. Sjakalen, ørkenserien. pp. 62-72. (11 sider).

Mattingly, C. (1998): "The self in narrative suspense: therapeutic plots and life stories". i *Healing dramas and clinical plots. The narrative structure of experience*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 104-128. (15 sider).

Charon, R. (2006): "Close Reading" i *Narrative Medicine. Honoring the Stories of illness*. Oxford: Oxford University Press. pp. 107-130. (24 sider).

Møller, J.E. (2012): "Klinikkens narrativer og narrativernes klinik" I *Lægers dannelse. En antologi om skønlitteratur som element i lægers dannelse*. pp. 41-62. (22 sider).

Czarniawska, B. (2010): "Narratologi og feltstudier." I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.): *Kvalitative metoder - En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag. pp 239-262. (24 sider).

Willig, C. (2013). "Chapter 11: Foucauldian discourse analysis." I *Introducing Qualitative Research in Psychology* (3rd ed.). Maidenhead: Open University Press. pp. 129-142 (14 sider) [[uploadet på Blackboard](#)]

Fage-Butler, A. M., & Anesa, P. (2016). Discursive construction and negotiation of laity on an online health forum. *Pragmatics and Society*, 7(2), 196-216. doi:10.1075/ps.7.2.02fag (21 sider)

Gray Brunton, C., Farver, I., Jäger, M., Lenneis, A., Parve, K., Patarcic, D., . . . Todorova, I. (2014). Young women's constructions of the HPV vaccine: A cross-cultural, qualitative study in Scotland, Spain, Serbia and Bulgaria. *Official Journal of the International Society of Behavioral Medicine*, 21(1), 11-19. doi: 10.1007/s12529-013-9357-3 (9 sider)

Modul 1

Finn Olesen

Sundhedsfaglige kompetencer og teknologisk ændring af praksis

Litteratur
<p>Olesen, F. (2010): "Den forstærkede patient – om patientbegreber og empowerment" i: K.Thorgård, M. Nissen og U. Juul Jensen (red.): <i>Viden, virkning og virke – forslag til forståelser i sundhedspraksis</i>. Roskilde Universitetsforlag. p. 307 -332. (24 sider). Bog købes (se <i>Tværgående Litteratur...</i>)</p>
<p>Huniche, L. & Olesen, F. (2014): "Teknologiforståelse og sundhedspraksis" i: L. Huniche & F. Olesen (red.): <i>Teknologi i sundhedspraksis</i>. Munksgaard. Pp. 35- 59. (25 sider)</p>
<p>Beauchamp, T.L. (1991): "Competence" I: Cutter, M.A.G. & Shelp E. (eds.) <i>Competency – A study of Informal Competency Determination in Primary Care</i>, Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, p.49-77 (27 sider)</p> <p>Forfatteren overvejer en række formelle principielle træk ved begrebet om kompetence og inkompetence. Han analyserer bl.a., hvad det vil sige at være kompetent patient samt hvori forskellen på kompetent og autonom adfærd består. Generelt diskuteres betingelser for, at en person kan træffe kompetente valg i givne situationer, og hvilke kriterier der afgør om adfærd er kompetent eller ej.</p>
<p>Latour, B. (1992): "Where Are the Missing Masses? Sociology of a Few Mundane Artefacts". I: Wiebe Bijker & John Law (eds.): <i>Shaping Technology, Building Society: Studies in Sociotechnical Change</i>. P. 151-180 (30 sider). Cambridge, Massachusetts, MIT Press.</p>

Modul 1

Jesper Graubæk Andreasen

Aktørernes praksisformer – struktur og forandring

Den etnologiske livsformsanalyse fremhæves i uddannelsens fagbeskrivelse som central for forståelsen af de hverdagslivets praksisformer og begrebsverdener, som man møder hos patienter og selv er en del af som sundhedsprofessionel. Undervisningen er en grundlæggende introduktion til livsformsanalysen og dens videnskabsteoretiske forudsætninger.

Litteratur

Christensen, L.R. & Højrup, T.(1989): Strukturel livsformsanalyse. *NordNytt* nr.37, s. 53-91. (38 sider).

Artiklen er en introduktion til den strukturelle livsformsanalyses grundbegreber og analysemåde.

Højrup, T.(2002): Det Videnskabsteoretiske Værksted. I: *Dannelsens Dialektik*, s.129-183. Museum Tusulanum. (54 sider).

Teksten diskuterer de typiske måder videnskab praktiseres på og introducerer en anden måde at tænke og realisere videnskabelig praksis på.

Otto, L. & Wiene, I. (1989): Et fag – flere livsformer. Livsformsanalyse og omsorgsarbejde. I: Lone Rahbek Christensen (red.): *Livsstykker. 12 studier af livsformer og vilkår*. Forlaget Kulturbøger; Ringe. s. 44- 55. (17 sider).

Ramhøj, P. (1991): *Livsform og alderdom – hvordan ældre mennesker mestrer et midlertidigt sygdomsforløb*. Kap. 15 og 16. (24 sider).

Modul 1

Morten Nissen
Lasse Meinert Jensen

Viden, subjektivitet og livsførelse

Viden og subjektivitet står i modsætning til hinanden. Men de forudsætter også hinanden. I psykologien har man altid haft det problem, at hvis ikke man kan vide noget om subjektivitet, så handler psykologisk viden om alt andet end det, der betyder noget. Spørgsmål som: Hvem er jeg, hvad vil jeg, hvordan ser jeg på verden? I stedet for at sætte parentes om de spørgsmål, tager man i en praksistænkning udgangspunkt i, at subjektivt og objektivt hele tiden overgår i hinanden. Vores selvforhold er nemlig praktisk formidlet: Vi fremstiller os selv og hinanden med kulturelle værktøj på stadig nye måder. Og vi sætter *standarder for eget liv* (jf. Uffes tekst om humanistisk sundhedsforskning) og prøver at forme vores livsførelse efter dem.

Psykologien er selv med i de processer som kulturelle værktøj. En psykologisk teori er ikke (bare) en beskrivelse og forståelse af individers liv, men (også, mere) en kulturel form, vi dannes i. Psykologi er måske et sæt af standarder og faktisk en selvhjælpsbevægelse med teoretisk overbygning.

En af de traditioner, som vi dannede SMK med, kaldte sig selv "subjektvidenskab". Her blev denne rolle gjort til program, og det sprængte rammerne for en psykologi i traditionel forstand (heraf den anden betegnelse: "kritisk psykologi"). Den forskning og de temaer, som vi lægger frem her, udgør nyere forgreninger af den tradition, bl.a. påvirket af praksisfilosofi og livsformteori.

Vi har begge arbejdet i et forskningsprojekt om standarder og subjektivitet – se evt. <http://substance.au.dk> – og i den forbindelse har vi udforsket standarder og former for socialt arbejde og for selv fremstilling.

Morten har i samarbejde med professionelle udforsket selv fremstillinger (i tekst, musik, video, ritualer m.v.) som led i arbejdet med unge rusmiddelbrugere i København. Det er en praksis under forandring, ikke bare med brugerinddragelse, selvhjælpsfællesskaber m.v., men også med nye medier (som fx <http://www.stuffsite.org/>), nye kunstformer og nye forhold mellem offentligt og privat.

Lasse har for en periode forladt forskningen og arbejder nu som PPR-psykolog, hvor standarder for normal adfærd og udvikling hele tiden drages ind i vurderingen af børn og unges trivsel. Dette praksisfelt giver således anledning til konstante konflikter mellem det individuelle og det generelle, det normale og det patologiske – som børn og voksne så skal få til at hænge sammen i og uden for skolens hverdag

Litteratur

Martin, E. (2007). Performing the "Rationality" of "Irrationality". In: *Bipolar expeditions: Mania and depression in American culture*, Princeton University Press. Ch. 2: 55-85

31

Emily Martins etnografi belyser hvordan mani fremstilles i nutidig (amerikansk) kultur, herunder ikke mindst ved manikere – som EM selv. Vi

får et glimt af nogle af dybderne i begrebet performance, som betyder at udføre, at fremvise, og at skabe (oversættes til ”fremstilling”).	
Nissen, M. (2018). Standards of performance and aesthetics in counselling and beyond, <i>British Journal of Guidance & Counselling</i> , Published online, DOI: 10.1080/03069885.2018.1499868.	11
Artiklen diskuterer standarder, performance og æstetik som vidensformer i socialt arbejde.	
Nielsen, S.K. & Kofod, K.H. (2013). Æstetisk dokumentation af unges selvfortællinger. <i>STOF</i> 21, 33-37	5
Præsentation af et arbejde med ’æstetisk dokumentation’ som alternativ form for selv fremstilling.	
Nissen, M., Friis, T (in prep.). At ville ville. Skitser af et motivationslandskab. Publiceres på STUFF, www.stuffsite.org	24
Endnu upubliceret manuskript der beretter om erindringsarbejde med unge stofbrugere med tema om motivation, og som samtidig illustrerer perspektivet om fremstilling.	
Canguilhem, G. (1966/2007). <i>The Normal and the Pathological</i> . New York: Zone Books. Kap. 3: <i>Norm and Average</i> . s. 151-179	18
En klassisk tekst omkring ”normalitets”-begrebets opståen og udvikling i fysiologien, der kan perspektiveres til videnskaberne om mennesket generelt. Klassisk fransk genealogi, men selvom den handler om biologi og historie, kan dens analyser også bruges i forhold til andre standarder for ”normalitet”.	
Star, S.L. (1990). Power, technology and the phenomenology of conventions: On being allergic to onions. <i>The Sociological Review</i> , vol. 38; 51, 26-56	32
En tekst af en af standardiserings-forskningens grand old ladies, Susan Star. Handler om, hvordan forbindelser og netværk også kan opdele og undertrykke, f.eks. gennem konventioner. Samt om det paradoksale forhold mellem ”heterogeneitet” og standardisering. Og måske også om livsførelses?	
Hunice, L. & Mørck, L.L. (2009). Kritisk Psykologi. Opslag i Leksikon.org - http://www.leksikon.org/art.php?n=5143	
Generel beskrivelse af den videnskabelige tradition ”den kritiske psykologi”	
I alt	127